

EXAMENBOEK 2025

**Informatie voor de
theoretische leerweg**

Beste examenkandidaat en ouder(s)/verzorger(s),

Je staat voor het laatste deel van het tweejarig examentraject. Dit traject is gestart in het schooljaar 2023-2024 toen je aan het derde leerjaar begon en gaat in de komende periode afgerond worden met de Centrale examens.

Via dit examenboekje brengen we de belangrijkste punten voor de komende weken tot het Centraal schriftelijk examen (CSE) nogmaals onder de aandacht. Wij vragen jullie dit boekje samen met je ouder(s)/verzorger(s) zorgvuldig door te lezen.

Op de volgende bladzijden vind je informatie over:

- A. De laatste schoolweken
- B. De centraal schriftelijke examens (=CSE)
- C. De examenuitslag en de aanvraag voor een herexamen
- D. De diploma-uitreiking

Bijlagen

- I. Belangrijke data
- II. Examenstof
- III. Rooster CSE
- IV. Wat mee te nemen naar het CSE
- V. Regels en afspraken
- VI. Slaag-zakregeling

Bestudeer deze informatie goed en houd je aan de tijden en data zoals ze in de verschillende plannings zijn aangegeven.*

Een belangrijk aandachtspunt:

- ✓ Je bent verplicht om aanwezig te zijn op de data en tijden van de examens.

Tot slot willen wij je veel succes toewensen bij deze laatste loodjes!

Namens de directie, examinatoren en de examencommissie,

R. van der Klugt & R. el Hahaoui
Examensecretariaat, Geuzencollege

*wijzigingen onder voorbehoud

A. De laatste schoolweken voor het examen

Je gaat nu de periode in waarin je het schoolexamen af gaat ronden en nog eventuele herkansingen gaat maken. De lessen zullen in het teken staan van de voorbereiding op de examens. Er zal in deze periode ook veel geoefend worden met behulp van oude Centrale examens.

Voordat je aan de Centrale examens deel mag nemen, moeten **alle** toetsen en opdrachten, ook die voor bijvoorbeeld LO, CKV en LOOB, van het Programma van Toetsing en Afsluiting zijn afgerond.

Al je schoolexamencijfers (SE-cijfers) moeten namelijk voor de afname doorgegeven worden aan ROD (Register Onderwijs Deelnemers). Hiervoor krijg je een zogenaamde verklaring van ontvangst van gegevens schoolexamens. Dit is een overzicht van alle vakken en de hiervoor behaalde eindcijfers van de schoolexamens en de persoonlijke basisgegevens die ook op het diploma komen te staan. Deze verklaring moet goed worden gecontroleerd, door de leerling en ouder(s)/verzorger(s). Als blijkt dat de vermelde basisgegevens, het eindexamenvakkenpakket of de **SE-cijfers** niet correct geregistreerd zijn, moet dat zo spoedig mogelijk gemeld worden bij de eindexamenadministratie.

B. De Centraal Schriftelijke Examens (= CSE)

Uitleg van het CSE

Het centraal schriftelijke examen (CSE) is het afsluitende onderdeel van het eindexamen. Dit zijn examens die afgenomen worden op de middelbare scholen.

Je gaat Centrale Examens doen voor de algemene vakken.

De algemene vakken zijn Nederlands, Engels, Duits, wiskunde, biologie, economie, geschiedenis en aardrijkskunde.

Leerlingen die recht hebben op 'verklanking' (digitaal voorlezen van de examenopgaven), hebben hiervoor de mogelijkheid binnen het programma Kurzweil. Leerlingen die hier recht op hebben, hebben ook tijdens de tentamens gebruik mogen maken van het programma.

Dus ze zijn hier bekend mee.

Tijdvakken, afnamedagen en uitslag van het CSE

Tijdvak	Afnamedagen	Uitslag
Tijdvak 1: - Eerste afnames:	9 t/m 22 mei Rooster: zie bijlage I en III	do 12 juni
Tijdvak 2: - Eerste afnames* Herkansingen	17 juni t/m 24 juni Rooster: volgt t.z.t.	di 1 juli
Diploma-uitreiking	Woensdag 9 juli is het feest!	wo 9 juli

*Mocht er door omstandigheden niet deelgenomen kunnen worden aan de eerste afname in tijdvak 1, bijvoorbeeld door ziekte, vindt de eerste afname plaats in tijdvak 2

C. De examenuitslag en de aanvraag voor een herexamen

Alle ondergenoemde data waarnaar verwezen wordt, staan in bijlage I.

Op de datum dat de uitslag bekend wordt van het betreffende tijdvak, hebben de examinatoren van alle eindexamenvakken een vergadering waarbij gekeken wordt:

- wie geslaagd zijn
- wie in aanmerking komen voor een herexamen om alsnog te slagen. Er mag voor **één vak** een herexamen gemaakt worden
- wie definitief afgewezen, gezakt, zijn.

Alle kandidaten worden gebeld door de mentor met de uitslag van het examen. Zelf bellen naar de administratie of de examencommissie heeft geen zin. Zij mogen geen uitspraken doen met betrekking tot de uitslag.

Na de uitslag worden alle kandidaten uitgenodigd om hun voorlopige cijferlijsten op te halen. Je voorlopige cijferlijst haal je donderdag 12 juni op. Het tijdstip wordt nader bepaald.

De aanvraag voor een herexamen moet worden ingeleverd bij de mentor.

Ouder(s)/verzorger(s) worden hiervoor door de mentor uitgenodigd.

De herkansingsaanvraag moet ondertekend zijn door de leerling en ouder(s)/verzorger(s).

D. De diploma-uitreiking

De diploma-uitreiking vindt plaats op woensdag 9 juli.

Bijlage I Belangrijke data

Week	Datum	TL
13	24-mrt	Gewone lesdag
	25-mrt	Gewone lesdag
	26-mrt	Gewone lesdag
	27-mrt	Gewone lesdag
	28-mrt	Alle toetsen zijn gemaakt en cijfers zijn binnen
	29-mrt	
	30-mrt	
14	31-mrt	Vorbereidingen op het examen
	1-apr	Vorbereidingen op het examen
	2-apr	Vorbereidingen op het examen
	3-apr	Vorbereidingen op het examen
	4-apr	Vorbereidingen op het examen
	5-apr	
	6-apr	
15	7-apr	Vorbereidingen op het examen
	8-apr	Vorbereidingen op het examen
	9-apr	Vorbereidingen op het examen
	10-apr	Vorbereidingen op het examen
	11-apr	Vorbereidingen op het examen
	12-apr	
	13-apr	
16	14-apr	Definitieve cijferlijst mee (+ verklaring van ontvangst tekenen) controleer of de juiste gegevens op de lijst staan.
	15-apr	Vorbereidingen op het examen
	16-apr	Vorbereidingen op het examen
	17-apr	Uitje met de klas
	18-apr	Goede vrijdag
	19-apr	
	20-apr	
17	21 t/m 25-apr	Meivakantie
	26-apr	
	27-apr	
18	28-apr	Examentraining (Meivakantie)
	29-apr	Examentraining (Meivakantie)
	30-apr	Examentraining (Meivakantie)
	1-mei	Meivakantie
	2-mei	Meivakantie
	3-mei	
	4-mei	

19	5-mei	Bevrijdingsdag
	6-mei	Vrij
	7-mei	Les op afspraak met de docent
	8-mei	Les op afspraak met de docent
	9-mei	Eerste tijdvak (eerste afnames) 13.30 - 15.30 uur: Engels
	10-mei	
	11-mei	
20	12-mei	13.30-15.30 uur: Nederlands
	13-mei	Geen examen, leren voor het volgende examen
	14-mei	Geen examen, leren voor het volgende examen
	15-mei	09.00 - 11.00: Duits 13.30 - 15.30: wiskunde
	16-mei	13.30 - 15.30 uur: aardrijkskunde
	17-mei	
	18-mei	
21	19-mei	13.30 - 15.30 uur: geschiedenis
	20-mei	Geen examen, leren voor het volgende examen
	21-mei	13.30 - 15.30 uur: biologie
	22-mei	13.30 - 15.30 uur: economie
	23-mei	Geen schoolactiviteiten
	24-mei	
	25-mei	
22	26-mei	Laptop inleveren
	27-mei	Geen schoolactiviteiten
	28-mei	Geen schoolactiviteiten
	29-mei	Hemelvaart
	30-mei	Hemelvaart
	31-mei	
	1-jun	
23	2-jun t/m 6-jun	Geen schoolactiviteiten
	7-jun	
	8-jun	
24	9-jun	2 ^e Pinksterdag / offerfeest
	10-jun	Geen schoolactiviteiten
	11-jun	Geen schoolactiviteiten
	12-jun	Uitslag eerste tijdvak Alle leerlingen worden in de middag gebeld door hun eigen mentor met de uitslag Ophalen voorlopige cijferlijst: in het telefoontje met je mentor krijg je te horen hoe laat.
	13-jun	Aanvraag herexamen vóór 10.00 uur ondertekend inleveren bij je mentor of bij de examensecretaris.
	14-jun	
	15-jun	

25	16-jun	Leren voor herkansing / les op afspraak
	17-jun	Tweede tijdvak (tweede afnames/herkansingen) Rooster volgt t.z.t.
	18-jun	Rooster volgt t.z.t.
	19-jun	Rooster volgt t.z.t.
	20-jun	Rooster volgt t.z.t.
	21-jun	
	22-jun	
26	23-jun	Rooster volgt t.z.t.
	24-jun	Rooster volgt t.z.t.

Bijlage II EXAMENSTOF

Wat moet je leren?

Vak	Examenstof (TL)
Nederlands	<ul style="list-style-type: none"> • Methode Blink > Toolbox > Tekstsoorten • Blink leerjaar 3 zit “Kennismaking met het examen” • Oefenen met de eindexamenbundel voor BBL, KBL en TL
Engels	Leesvaardigheid: learnenglishteens.britishcouncil.org -> skills -> reading -> A2
Wiskunde	Leerboek deel 2 leerjaar 4: hoofdstuk 5, 6, 7 en 8
Economie	Het hele boek van leerjaar 3 (hoofdstuk 1 t/m 6) Het hele boek van leerjaar 4 (hoofdstuk 1 t/m 8)
Aardrijkskunde	Hoofdstuk 1: water Hoofdstuk 2: Bevolking en ruimte Hoofdstuk 3: Weer en klimaat
Biologie	<p>Uit leerjaar 3: Thema 1: Organen en cellen Thema 2: Voortplanting en seksualiteit Thema 3: Erfelijkheid en Evolutie Thema 4: Ordening Thema 6: Ecologie Thema 7: Duurzaam leven Thema 8: Gedrag</p> <p>Uit leerjaar 4: Thema 9: Planten Thema 10: Regeling Thema 11: Zintuigen Thema 12: Transport en afweer Thema 13: Gaswisseling en uitscheiding</p>
Duits	<p>Het examen bestaat uit leesteksten. Over de leesteksten worden vragen gesteld, die vragen moet je beantwoorden. Lees elke week een of twee teksten. Neem makkelijke teksten. Die kan je vinden in je boek Neue Kontakte, maar ook op Tiktok vind je korte Duitse teksten</p> <p>Picknick im Park Lesen A1-Deutsch</p> <p>Oefenwebsites: Examens vmbo bb Duits AlleExamens.nl Oude Examens Duits VMBO TL/GL Oefenen Slaag in 2024 Mavo 4 - Examenidoom Duits Quizlet Examengemak Mavo 4 - Examenidoom Duits Quizlet</p>
Geschiedenis	<p>Geschiedenis Werkplaats 4/VMBO-KGT (Flex. Leeropdrachtenboek) H1/7</p> <p>Historisch Overzicht en Staatsinrichting.</p>

Voor uitgebreide informatie zie examenbundel.

Waar vind je oefenmateriaal?

Digitale oefenexamens: oefenen.facet.onl (via google chrome of Edge)

Papieren examens: examenblad.nl, eindexamensite.nl.

Nederlands; Centraal examen

Het Centrale examen Nederlands vmbo theoretische leerweg is een schriftelijk examen waarvoor je 120 minuten de tijd krijgt. Het Centrale examen gaat over de volgende onderwerpen:

➤ **NE/K/3 Leervaardigheden in het vak Nederlands**

Je kunt:

- strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:
- het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen
- de bevordering van het eigen taalleerproces
- het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis.

➤ **NE/K/7 Schrijfvaardigheid**

Je kunt:

- relevante informatie verzamelen en verwerken ten behoeve van het schrijven schrijfstrategieën hanteren,
- compenserende strategieën kiezen en hanteren,
- het schrijfdoel in teksten tot uitdrukking brengen,
- het schrijfdoel en taalgebruik richten op verschillende soorten lezerspubliek,
- conventies hanteren met betrekking tot schriftelijk taalgebruik,
- elektronische hulpmiddelen gebruiken bij het schrijven,
- concepten van de tekst herschrijven op basis van geleverd commentaar.

Engels; Centraal examen

Het Centrale examen Engels vmbo theoretische leerweg is een schriftelijk examen waarvoor je 120 minuten de tijd krijgt. Het Centrale examen gaat over de volgende onderwerpen:

➤ **MVT/K/3 Leervaardigheid in het vak Engels**

Je kunt:

- strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:
- het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen;
- gebeurtenissen beschrijven;
- gevoelens en wensen in persoonlijke brieven begrijpen.

➤ **MVT/K/4 Leesvaardigheid**

Bij het lezen van een tekst in de doeltaal kun je:

- persoonlijke brieven en e-mails voldoende begrijpen om met iemand te kunnen corresponderen;
- relevante informatie opzoeken;
- de belangrijkste informatie eruit halen;
- belangrijke feitelijke informatie begrijpen in korte verslagen en artikelen;
- duidelijk geschreven, ondubbelzinnige instructies begrijpen;

➤ **MVT/K/7 Schrijfvaardigheid**

Je kunt schriftelijk in de doeltaal:

- adequaat communiceren met andere doeltaalgebruikers;
- informatie vragen en geven;
- je mening en gevoelens uiten en vragen naar die van anderen;
- zaken, personen en situaties beschrijven;
- standpunten en argumenten formuleren;
- informatie gebruiken uit gegeven bronnen;
- adequaat informatie uit een woordenboek gebruiken.

Duits; Centraal examen

Het Centrale examen Duits vmbo theoretische leerweg is een schriftelijk examen waarvoor je 120 minuten de tijd krijgt. Het Centrale examen gaat over de volgende onderwerpen:

➤ **MVT/K/3 Leervaardigheid**

Je kunt:

- strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:
- het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen;
- gebeurtenissen beschrijven;
- gevoelens en wensen in persoonlijke brieven begrijpen.

➤ **MVT/K/4 Leesvaardigheid**

Bij het lezen van een tekst in de doeltaal kun je:

- persoonlijke brieven en e-mails voldoende begrijpen om met iemand te kunnen corresponderen;
- relevante informatie opzoeken;
- de belangrijkste informatie eruit halen;
- belangrijke feitelijke informatie begrijpen in korte verslagen en artikelen;
- duidelijk geschreven, ondubbelzinnige instructies begrijpen;

➤ **MVT/K/7 Schrijfvaardigheid**

Je kunt schriftelijk in de doeltaal:

- adequaat communiceren met andere doeltaalgebruikers;
- informatie vragen en geven;
- je mening en gevoelens uiten en vragen naar die van anderen;
- zaken, personen en situaties beschrijven;
- standpunten en argumenten formuleren;
- informatie gebruiken uit gegeven bronnen;
- adequaat informatie uit een woordenboek gebruiken.

Wiskunde; Centraal examen

Het Centrale examen wiskunde vmbo theoretische leerweg is een schriftelijk examen waarvoor je 120 minuten de tijd krijgt. Het Centrale examen gaat over de volgende onderwerpen:

➤ **WI/K/3 Leervaardigheden in het vak wiskunde**

Je kunt structuren en verbanden opsporen in voor jouw herkenbare situaties en verbanden leggen met wiskundige begrippen, en daarbij:

- wiskundige technieken kiezen en gebruiken om problemen op te lossen, waaronder basialgoritmen en standaardmethodes
- communiceren door middel van adequaat (wiskundig) taalgebruik
- adequate onderzoeks- en redeneerstrategieën toepassen.

➤ **WI/K/4 Algebraïsche verbanden**

Je kunt problemen oplossen waarin verbanden tussen variabelen een rol spelen, en daarbij:

- tabellen, grafieken en woordformules hanteren, in het bijzonder bij lineaire verbanden
- geschikte wiskundige modellen gebruiken.

➤ **WI/K/5 Rekenen, meten en schatten**

Je kunt efficiënt rekenen en cijfermatige gegevens kritisch beoordelen, en daarbij:

- schatten en rekenen met gangbare maten en grootheden
- op een verstandige manier de rekenmachine gebruiken.

➤ **WI/K/6 Meetkunde**

Je kunt voorstellingen maken, onderzoeken en interpreteren van objecten en hun plaats in de ruimte, en daarbij:

- redeneren over meetkundige figuren en deze tekenen
- afmetingen meten, schatten en berekenen
- meetkundige begrippen, instrumenten en apparaten hanteren.

➤ **WI/V/1 Aanvullende eisen**

de volgende verbanden kennen, herkennen en gebruiken:

- lineair verband en de algebraïsche weergave voor de horizontale lijn $y = a$ en de verticale lijn $x = a$
- een formule van de vorm $y = ax + b$ herkennen, opstellen en gebruiken
- een bijbehorende tabel herkennen, opstellen en interpreteren
- regelmatigheid in een bijbehorende tabel vaststellen en beschrijven met een (woord)formule
- een bijbehorende grafiek tekenen en interpreteren

Economie; Centraal examen

Het Centrale examen economie vmbo theoretische leerweg is een schriftelijk examen waarvoor je 120 minuten de tijd krijgt. Het Centrale examen gaat over de volgende onderwerpen:

➤ **EC/K/3 Leervaardigheden in het vak economie**

Je kunt strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen.

➤ **EC/K/4A/4B Consumptie en consumentenorganisaties**

- Je hebt inzicht in aspecten van het consumentengedrag, zoals keuzes, behoeften, inkomen en in de functies van het geld, lenen en sparen en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.
- Je hebt inzicht in het bankwezen, zoals verkrijgen van vreemd geld, spaarvormen en leningsvormen, en in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.

➤ **EC/K/5A/5B Arbeid en productie en bedrijfsleven**

- Je hebt inzicht in aspecten van het producentengedrag zoals kosten, opbrengsten, winst, toegevoegde waarde, arbeid, arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit, werkgelegenheid, werkloosheid en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.
- Je hebt inzicht in de productie van goederen en diensten en in de fasen die een product doorloopt vanaf de producent van grondstoffen tot en met de detaillist/ winkelier, en kan voorbeelden geven van beroepen/ werkzaamheden die typerend zijn voor verschillende economische sectoren.

➤ **EC/K/6 Overheid en bestuur**

Je hebt inzicht in de sociale, economische en financiële functies van de overheid en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.

➤ **EC/K/7 Internationale ontwikkelingen**

Je hebt inzicht in internationale economische betrekkingen zoals Nederland als open economie, de Europese Unie, ontwikkelingsproblematiek en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.

➤ **EC/V/1 Internationale ontwikkelingen**

Je hebt inzicht in de achtergronden van de problematiek betreffende:

- de ontwikkeling van het begrotingstekort en de staatsschuld
- de systematiek en uitgangspunten van loon- en inkomstenbelasting
- de oorzaken en gevolgen van de waardeverandering van geld
- de prijscompensatie als middel om koopkrachtverlies tegen te gaan

Biologie; Centraal examen

Het Centrale examen biologie vmbo theoretische leerweg is een schriftelijk examen waarvoor je 120 minuten de tijd krijgt. Het Centrale examen gaat over de volgende onderwerpen:

➤ **BI/K/3 Leervaardigheden in het vak biologie**

Je kunt strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:

- de ontwikkeling van het eigen leervermogen
- het vermogen met biologische vaktaal en methodieken te communiceren en onderzoek te doen.

➤ **BI/K/4 Cellen staan aan de basis**

Je kunt

- kenmerkende eigenschappen van Cellen noemen, de samenstellende delen daarvan noemen, en de meest voorkomende organisatieniveaus binnen organismen noemen
- beschrijven dat een organisme als een geheel beschouwd kan worden waarbij voor instandhouding en gezondheid van het organisme processen in onderlinge samenhang plaatsvinden.

➤ **BI/K/5 Schimmels en bacteriën: nuttig en soms schadelijk**

Je kunt de rol van schimmels en bacteriën in het milieu noemen en toelichten.

➤ **BI/K/6 Planten en dieren en hun samenhang: de eigen omgeving verkend**

Je kunt

- de namen van organismen opzoeken en de delen waaruit ze zijn samengesteld
- de relaties noemen die ze onderling en met hun omgeving hebben.

➤ **BI/K/7 Mensen beïnvloeden hun omgeving**

Je kunt:

- toelichten dat de mens voor voedsel, water, zuurstof, grondstoffen, energie, voedselproductie en recreatie van ecosystemen afhankelijk is
- beschrijven hoe de mens ecosystemen kan beïnvloeden
- en toelichten waarom de mens er belang bij heeft een duurzame relatie tussen mens en milieu te bevorderen.

➤ **BI/K/8 Houding, beweging en conditie**

Je kunt:

- delen die van belang zijn voor stevigheid en beweging noemen
- de gevolgen van overbelasting noemen.

➤ **BI/K/9 Het lichaam in stand houden: voeding en genotmiddelen, energie, transport en uitscheiding**

Je kunt

- vorm, werking en functie van het verteringsstelsel, bloedvatenstelsel, ademhalingsstelsel en uitscheidingsstelsel beschrijven
- hun onderling verband toelichten.

➤ **BI/K/10 Bescherming**

Je kunt toelichten hoe (infectie)ziekten zich ontwikkelen, hoe ze zich verspreiden en hoe men zich daartegen beschermt.

➤ **BI/K/11 Reageren op prikkels,**

Je kunt de rol en de werking van zenuwstelsel, zintuigstelsel en hormoonstelsel toelichten.

➤ **BI/K/12 Van generatie op generatie.**

Je kunt voortplanting en groei bij organismen beschrijven, evenals de vorm en functie van seksueel gedrag daarbij.

➤ **BI/K/13 Erfelijkheid en evolutie.**

Je kunt beschrijven hoe erfelijke eigenschappen van generatie op generatie worden doorgegeven en toelichten hoe die erfelijke eigenschappen in de tijd kunnen veranderen.

Aardrijkskunde; Centraal examen

Het Centrale examen aardrijkskunde vmbo theoretische leerweg is een schriftelijk examen waarvoor je 120 minuten de tijd krijgt. Het Centrale examen gaat over de volgende onderwerpen:

➤ **AK/K/3 Leervaardigheden in het vak aardrijkskunde**

Je kunt een aantal vakvaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen. Bij het bestuderen van gebieden, aardrijkskundige verschijnselen en vraagstukken kun je in dat verband:

- verschillende typen aardrijkskundige vragen herkennen en formuleren;
- aardrijkskundige werkwijzen toepassen;
- gebruik maken van verschillende soorten kaarten en kaartvaardigheden, luchtfoto's en satellietbeelden;
- informatie ordenen, analyseren en daarover conclusies trekken;
- eenvoudig aardrijkskundig onderzoek van beperkte omvang in de eigen omgeving uitvoeren over thematieken die aansluiten bij de inhoud van de exameneenheden K/4 t/m K/9;

➤ **AK/K/4 Weer en klimaat**

Je kunt

- weer en klimaat, klimaatverandering en klimaatbeleid van Nederland en de aangewezen contrasterende regio in Europa (Spanje) beschrijven en verklaren en de situatie in beide gebieden vergelijken.
- weer en klimaat, klimaatverandering en klimaatbeleid in een buiten-Europese macroregio (de Verenigde Staten) beschrijven en verklaren
- ontstaan van neerslag
- vormen van neerslag
- uv straling
- wet van Buys Ballot
- gematigd zeeklimaat
- globale windsysteem (alleen beschrijven)
- hooggebergte klimaat
- Midderraan/Middellandse zeeklimaat
- landklimaat
- steppeklimaat
- tropisch klimaat

➤ **AK/K/6 water**

Je kunt

- de herkomst, het voorkomen, de kwaliteit en het gebruik van water in Nederland beschrijven en verklaren en maatregelen voor een duurzamer gebruik van water en de

effecten ervan beschrijven.

- de herkomst, het voorkomen, de kwaliteit en het gebruik van water een buiten-Europese macroregio (het Midden Oosten) en een contrasterende macro-regio elders in de wereld (China) beschrijven en verklaren, en maatregelen voor een duurzamer gebruik van water en de effecten ervan beschrijven en de situatie in beide gebieden vergelijken.
- drinkwaterwinning en watergebruik in het Midden-Oosten en China beschrijven en verklaren en de overeenkomsten en verschillen beschrijven en verklaren

➤ **AK/K/8 Bevolking en ruimte**

Je kunt

- de bevolkingsontwikkeling en het ruimtegebruik in Nederland en een contrasterende regio elders in Europa (Duitsland) beschrijven en verklaren en de situatie in Nederland en Duitsland vergelijken.
- de bevolkingsontwikkeling en het ruimtegebruik in een buiten-Europese macroregio (China) beschrijven en verklaren.

➤ **AK/V/1 Casus weer en klimaat: extreme weersomstandigheden**

Je kunt:

- het voorkomen van extreme weersomstandigheden in een buiten-Europese macroregio (Verenigde Staten) beschrijven en verklaren en maatregelen om de gevolgen hiervan te beperken beschrijven

➤ **AK/V/3 Casus water: watermanagement**

Je kunt

- de waterhuishouding in een buiten-Europese macroregio (Midden-Oosten) beschrijven en plannen en maatregelen ter verbetering hiervan beschrijven.

➤ **AK/V/5 Casus bevolking en ruimte: bevolking en ruimte in grootstedelijke gebieden**

Je kunt

- de ruimtelijke ontwikkelingen van megasteden in een buiten-Europese macroregio (China) beschrijven en verklaren en maatregelen ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit beschrijven.

Geschiedenis; Centraal examen

Het Centrale examen geschiedenis vmbo theoretische leerweg is een schriftelijk examen waarvoor je 120 minuten de tijd krijgt. Het Centrale examen gaat over de volgende onderwerpen:

➤ **GS/K/3 Leervaardigheden in het vak geschiedenis**

Je kunt:

- verschillende typen historische vragen herkennen en zo zelfstandig mogelijk formuleren
- bepalen welke (soort) historische informatie nodig is
- geschikte informatiebronnen inventariseren
- bronnen en bronfragmenten selecteren, lettend op bruikbaarheid, betrouwbaarheid en representativiteit
- gebruikmaken van verschillende typen historisch bronnenmateriaal, mondeling, schriftelijk, audiovisueel
- gegevens ordenen en zo nodig bewerken
- gegevens beoordelen op bruikbaarheid, betrouwbaarheid en representativiteit
- gegevens analyseren en een eigen standpunt weergeven en toelichten

➤ **GS/K/5 Staatsinrichting van Nederland**

Je kunt:

- belangrijke kenmerken van de Nederlandse staatsinrichting herkennen en beschrijven:
  - monarchie / republiek
  - democratie / dictatuur
  - grondwet / constitutie
  - scheiding tussen de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke macht
  - rechtsstaat / onafhankelijke rechtspraak
  - controlerende en wetgevende bevoegdheden van Eerste en Tweede Kamer: recht van budget, enquête en interpellatie. Tweede Kamer ook recht van initiatief en recht van amendement.
  - verkiezingen / regering / coalitiepartijen / oppositiepartijen
  - de belangrijkste stappen van wetsvoorstel tot wet: minister / voorstel / Tweede Kamer met rechten/ Eerste Kamer met rechten
  - staatshoofden van Nederland: Willem II / Willem III / Wilhelmina / Juliana / Beatrix / Willem-Alexander
- kenmerkende veranderingen, gebeurtenissen, personen en ontwikkelingen in Nederland ten tijde van de industrialisatie in de tweede helft van de negentiende eeuw noemen, herkennen, beschrijven en toepassen
- de volgende personen herkennen, noemen en deze in de tijd plaatsen
  - koning Willem II,
  - koning Willem III,
  - koningin Wilhelmina,
  - (Rudolf) Thorbecke,
  - Aletta Jacobs,
  - Wilhelmina Drucker,
  - (Abraham) Kuyper, (Herman) Schaepman,
  - (Pieter Jelles) Troelstra

➤ **GS/K/10 Historisch overzicht vanaf 1900**

Je kunt:

- kenmerkende gebeurtenissen en ontwikkelingen in Nederland, voor tijdens en na 1848 herkennen, beschrijven en in het juiste tijdsgewricht plaatsen
- de kenmerkende gebeurtenissen en ontwikkelingen in Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog herkennen en in het juiste tijdsgewricht plaatsen en toepassen.

- de staatkundige kaart van Europa, behorend bij deze periode, herkennen, alsmede in staatkundige kaarten plaatsen en landen buiten Europa herkennen waar gebeurtenissen hebben plaatsgevonden die in deze eindterm genoemd worden.
  - de oorzaken, aanleiding, verloop en afloop van de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) herkennen en beschrijven
-
- **GS/V/8 Vaardigheden in samenhang**
  - **GS/V/9 Verrijgingsdeel bij historisch overzicht vanaf 1900**

Bijlage III ROOSTER CSE
4TL 1^e tijdvak (eerste afnames)

Datum	Tijd	Vak
vr 9 mei	13:30 – 15:30	Engels
ma 12 mei	13:30 – 15:30	Nederland
do 15 mei	09:00 – 11:00 13:30 – 15:30	Duits wiskunde
vr 16 mei	13:30 – 15:30	aardrijkskunde
ma 19 mei	13:30 – 15:30	geschiedenis en staatsinrichting
wo 21 mei	13:30 – 15:30	biologie
do 22 mei	13:30 – 15:30	economie

4TL 2^e tijdvak (tweede afnames / herkansingen)

Datum	Tijd	Vak
di 17 juni	Nog niet bekend	Nog niet bekend
wo 18 juni	Nog niet bekend	Nog niet bekend
do 19 juni	Nog niet bekend	Nog niet bekend
vr 20 juni	Nog niet bekend	Nog niet bekend
ma 23 juni	Nog niet bekend	Nog niet bekend
di 24 juni	Nog niet bekend	Nog niet bekend

Deze roosters zullen ook in SomToday gepubliceerd worden.

Bijlage IV Meenemen naar het examen

Toegestaan om mee te nemen naar het examen zijn onderstaande 'hulpmiddelen':

- Schrijfmateriaal:**
  - minimaal 2 werkende pennen (blauw/zwart)
  - potlood
  - enkele kleurtjes
  - gum
  - eventueel een markeerstift
- Liniaal** en/of **geodriehoek**
- Passer (als je er geen hebt, wordt deze door school verzorgd)
- Koers-hoekmeter
- Woordenboek Nederlands** bij alle vakken
- Rekenmachine***
- Woordenboek(en) Engels:** En/Ne, Ne/En en eventueel ook En/En
- Woordenboek(en) Duits:** Du/Ne, Ne/Du en eventueel ook Du/Du
- Koptelefoon stelt de school ter beschikking:** van toepassing alleen als je recht hebt op verklanking (digitaal voorlezen van examenopgaven)
- iets om te doen als je binnen het eerste uur klaar bent, bijvoorbeeld een studie-, puzzel- of leesboek.

Let op: examenwerk **MOET MET BLAUWE/ZWARTE PEN** gemaakt worden en er mag géén correctielak, -pen of -inkt gebruikt worden.

Zorg dat je de voorgeschreven materialen en hulpmiddelen bij je hebt.
Er mogen geen hulpmiddelen van elkaar worden geleend.

Tip: maak ruim van tevoren een 'examentas' en doe alle bovenstaande spullen hierin, dan weet je zeker dat je iedere dag de juiste spullen bij je hebt!

*Rekenmachine

Voor het gebruik van elektronische zakrekenmachines gelden de volgende regels:

Het is **niet toegestaan** rekenapparaten te gebruiken die:

- op het lichtnet moeten worden aangesloten
- tijdens het examen opgeladen moeten worden
- geluidsoverlast bezorgen
- zijn voorzien van schrijffrollen, alarminstallaties, zend - en / of ontvangstmogelijkheden
- groter van afmeting zijn dan het zogenaamde zakformaat (ca. 15 x 9 cm)
- alfanumeriek zijn (geschikt voor bewerken van formules)
- grafieken weergeven
- programmeerbaar zijn

De voorgeschreven rekenmachines op de boekenlijst zijn gewoon toegestaan, maar bijvoorbeeld de grafische rekenmachines zoals gebruikt worden op HAVO/VWO niet. Bij twijfel of je rekenmachine toegestaan is: loop even langs je mentor met je rekenmachine.

Kijk ook eens op: www.mijneindexamen.nl voor meer informatie over de examens.

Bijlage V De belangrijkste regels en afspraken

Voor het examen begint

- De examens beginnen steeds precies op tijd. Meld je minimaal 30 minuten voor de aanvangstijd in de aula en zorg ervoor dat je vijf minuten voor de aangegeven tijd bij het examenlokaal bent, zodat iedereen op het officiële aanvangstijdstip kan starten met het examen.
- Als je bij het centraal schriftelijk examen(CSE) toch te laat bent, dan meld je jezelf bij aankomst onmiddellijk bij de balie. Als je te laat komt, krijg je geen extra tijd. Wanneer je meer dan een half uur te laat bent, mag je niet meer tot het examenlokaal worden toegelaten (Besluit eindexamens vwo/havo/mavo, art. 40 punt 6).
- Jassen, helmen, telefoons e.d. zet je in je kluis
- Tassen zet je voorin het examenlokaal
- *Let goed op: Het is nog steeds verboden om mobiele telefoons en/of horloges bij je te hebben in het examenlokaal. Deze kun je, uitgeschakeld, opbergen in je kluis. Overtreding hiervan kan uitsluiting van verdere deelname aan het examen betekenen.*
- Zorg dat je de voorgeschreven materialen en hulpmiddelen bij je hebt. Je neemt de benodigde spullen los mee naar de tafel en hebt dus ook geen etuis en dergelijke op de werkplek. Je bent zelf verantwoordelijk voor het bij je hebben van de benodigde spullen.
- Er mogen geen materialen en/of hulpmiddelen van elkaar worden geleend.
- Wij zorgen voor papier én kladpapier. Zelf neem je geen papier mee. Het kladpapier lever je na afloop in bij de surveillant. Er mag geen papier uit de examenlokalen meegenomen worden of foto's gemaakt worden van het gemaakte werk.

Tijdens het examen

- Tijdens het uitdelen van de opgaven en tijdens de gehele zittingsduur van het examen dient er volkomen rust in de examenruimte te heersen.
- Je mag je gedurende de examenzitting niet zonder toestemming van de surveillant van je plaats begeven. Als je iets nodig hebt, steek je je hand op.
- Als er sprake is van enige onregelmatigheid en/of fraude, geconstateerd voor, tijdens of na enige zitting van het centraal schriftelijk examen, kan dit leiden tot (onmiddellijke) uitsluiting van deelname aan (de rest van) het examen of tot ongeldigverklaring van (een deel van) het examen.
- Als je binnen het eerste uur klaar bent met de toets, geef je dit aan door je hand op te steken. Het examen wordt ingeleverd en je blijft rustig op je plaats zitten zonder te storen. Het eerste uur na de start van examen is het niet toegestaan de examenruimte te verlaten. En gedurende deze tijd mag je je telefoon en/of horloge niet terugkrijgen.
- Als je na het eerste uur klaar bent met het examen, geef je dit aan door je hand op te steken. Het examen wordt ingeleverd en je verlaat in stilte het lokaal zonder anderen te verstoren.

Overig

- Leerlingen die een verlengde examentijd, ET, hebben mogen maximaal 30 minuten langer aan hun examen werken.
- Zonder toestemming van de surveillant mag je het examenlokaal niet verlaten. Als je tijdens een examenzitting onwel wordt, kan je onder begeleiding het examenlokaal verlaten. In overleg met jou en de examensecretaris en/of de directeur wordt beoordeeld of je het examen kan hervatten. Ook het toilettenbezoek kan enkel onder toezicht van een surveillant.
- Volg de aanwijzingen van de surveillanten op.

Voor alle regels, bepalingen en verdere informatie kun je het examenreglement nakijken. Het examenreglement staat op de website van Lentiz.

Ziek

Mocht je ziek zijn, dan **moeten** je ouder(s)/verzorger(s) je, ruim vóór aanvang van het examen, afmelden bij de receptie. Je ouder(s)/verzorger(s) moeten deze melding ook zo spoedig mogelijk schriftelijk bevestigen.

Bijlage VI Slaag-zakregeling

Je bent geslaagd als je aan álle volgende 4 punten hebt voldaan:

1. Het gemiddelde van al je *cijfers van het centraal schriftelijk examen* is 5,5 of hoger.
2. Je *eindcijfer* voor Nederlands is 5 of hoger
3. Je *eindcijfers* voldoen aan de volgende eisen:
  - al je eindcijfers zijn 6 of hoger, **of**
  - je hebt een 5 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger, **of**
  - je hebt een 4 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger, waarvan er ten minste een 7 of hoger is, **of**
  - je hebt twee 5-en en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger, waarvan er ten minste een 7 of hoger is
4. Kunstvakken inclusief ckv, LOOB en lichamelijke opvoeding zijn 'voldoende' of 'goed'

Let op:

- Geen enkel eindcijfer is afgerond lager dan een 4.
- Je cijfer voor maatschappijleer telt wel mee in de uitslagregeling, maar niet bij het gemiddelde van al je centraal schriftelijk examencijfers, want voor maatschappijleer doe je geen centraal schriftelijk examen.

Zo bereken je het gemiddelde cijfer

Je centraal schriftelijk examencijfers zijn in een decimaal nauwkeurig. Tel al je centraal examencijfers op (niet afronden!) en deel dit getal door het aantal vakken. Met een gemiddelde van 5,50 of hoger ben je geslaagd, met een gemiddelde van 5,49 of lager ben je gezakt.

Meer informatie nodig?

Heb je nog meer vragen over zaken die betrekking hebben op het examen, vraag het je mentor of meneer Van der Klugt en meneer El Hahaoui